
ODGOVOR NA ČLANAK „VJERONAUKE – UNUTARCRKVENO PITANJE“

ZAR JE VJERONAUKE SAMO UNUTARCRKVENO PITANJE

U osvrtu na moj članak „Pitanja i perspektive o vjeronauku u školi“ objavljen u GK od 30. rujna, Marijan Galeković u GK od 21. listopada tvrdi da sam sebi postavio cilj „da vjeronauk mora izaći iz sadašnjih vjeronaučnih prostorija i skrasiti se u školskim zgradama“. Ipak, u tom članku, u cijeloj točki 9, obrazložio sam kako se vjeronauk „unatoč najboljem rješenju da uđe u školski program, ne bi smio u potpunosti iseliti iz crkvenih prostorija“.

No, da bi se iscrpno odgovorilo na postavljena pitanja u tom osvrtu, trebale bi cijele knjige. U potpunosti se slažem s g. Galekovićem kad tvrdi: „Zapravo, Mihalj i ja se razilazimo u bitnome: naskroz drukčije gledamo na to što je uopće vjeronauk.“

Dok moj kritičar dvaput ponavlja kako smatra da „vjeronauk mora ostati unutarcrkveno

pitanje“ te se bezuvjetno zalaže da ne izađe izvan sakristijskog prostora, moje je uvjerenje, naprotiv, da se vjerska pouka ne smije svesti samo u župne prostorije. Ako se o vjeri ne bi moglo učiti u obitelji, u crkvi, u školi, na radiju, televiziji, novinama, onda bi bilo jasno o kakvoj je državi riječ. Vjera se ne može živjeti samo u sakristiji, niti se u vjeri može samo tako odgajati.

Nadalje ističe: „Ne smatram da bi uvođenjem vjeronauka u škole vjernici postali javno priznati kao ravnopravni članovi društva“. U mojoj rečenici, koju navodi, stoji: „vjernici bi i time bili javno priznati“. Značenje slova „i“ u toj rečenici ne može promaći onomu tko dobronamjerno čita tekst na koji se osvrće.

Nigdje ne tvrdim da bi „vjeronauk u školi, sam po sebi, unaprijedio laikat“, o čemu dvojim moj kritičar, ali smatram da bi uvođenjem vjeronauka u školu bilo više vjernika laika koji bi studirali teologiju i koji bi se uključili u katehizaciju, a to bi, vjerujem, u pastoralni rad učinilo više živosti. Sasvim je razumljivo da bi vjeronauk u školi mogli predavati samo oni vjeroučitelji koji su za to dobili poslanje mjesnog biskupa. Ne bi mi smetalo da vjernik koji je predavao marksizam predaje vjeronauk. Ali vjernik! To smeta mom kritičaru koji se ni „minimalno ne osjeća neravnopravnim“. Nadalje, ne bi mi smetalo ni to što bi vjeronauk nekada bio ispisan na prvom, a nekada na zadnjem mjestu u svjedodžbi.

Što se tiče autonomije znanosti i vjere, kakve veze ima vjeronauk u školi s tom autonomijom o kojoj piše pisac osvrta? Kad sam spomenuo „suprotstavljenost znanosti i vjere“, na kraju 7. točke pojasnio sam na što mislim, na „nepravdu učinjenu vjeri u poslijeratnom razdoblju“ i na „u svijesti ljudi nametnuto uvjerenje da je nešto natražno i protuznanstveno“. Zašto g. Galeković izokreće smisao teksta na koji se osvrće i podmeće mi, istrgnutu iz konteksta, „tvrdnju da bi vjeronauk vezan samo uz crkvene prostorije ostavljao nametnutu suprotstavljenost znanosti i vjere“.

„Za bolje razumijevanje teme suodnosa vjere i znanosti“ upućuje me „na postojeću literaturu“. Volio bih čuti koja je to literatura koju nisam proučio.

Zatim ističe: „Tvrdnja da bi ulaskom u škole ‘vjerskoj pouci bilo vraćeno dostojanstvo’ vrijeda mnoge katehete i polaznike vjeronauka“, i veli: „Pitanje mjesta i dostojanstva vjerske pouke je, smatram, unutarcrkveno pitanje!“ To što su protivnici vjere, antiteisti, htjeli vjeru i vjerski odgoj stjerati u „privatnost“ i u sakristijsko „unutarcrkveno“ područje to se nekako može i razumjeti. Ali kad to uporno traži netko tko se izjašnjava vjernik, i to maksimalno emancipiran?

S obzirom na podijeljenosti, koje bi uvođenje vjeronauka prouzrokovalo, mogu odgovoriti jednostavnom usporedbom, koju dakako ne treba uzeti stopostotno podudarnom: Kakvu podvojenost može prouzrokovati kad se učenici dijele, birajući njemački, francuski ili engleski jezik, naravno koji sami žele učiti? Tko to još zastupa kao najbolje rješenje da se djeci propiše da jedni uče ruski, drugi arapski, treći portugalski? Ako jedni učenici idu na vjeronauk koji drži katolički vjeroučitelj, drugi na nekonzfessionalan predmet o religijama, treći na vjeronauk koji drži pravoslavni vjeroučitelj – zašto bi to stvaralo podvojenost? Nije li upravo potiskivanje vjere i nacije dovelo do većih podvojenosti? U demokratskom društvu postoji mogućnost izbora, i to je civilizacijsko dostignuće, pa se drugome priznaje pravo na odgoj i u školi, u skladu s njegovim nazorima. Kad se ljudi boje javno očitovati tko su i što su, onda je shvatljivije zašto ih drukčija vjera iritira i zašto, čim saznaju da je netko druge narodnosti, nastaju problemi. Kako drukčije shvatiti pitanje: „Može li to dijeljenje u našim uvjetima biti takvo da ne povređuje ničije pravo na osobni svjetonazor?“ – nego kao žaljenje za starim, „dobrim“ jednouljemenjem?

Na inzistiranje da „jasno i razumljivo govoreći“ napišem koji su to katehetski stručnjaci koji pitanje vjeronauka čine nejasnim, upućujem svog kritičara da prelista barem GK posljednjih mjeseci i da sam pročita što su spomenuti stručnjaci pisali.

Svjestan da i u pitanju vjeronauka ne postoje idealna rješenja, iznio sam prijedlog da se u novim društvenim okolnostima prouči mogućnost sustavnijeg i potpunijeg vjerskog odgoja, i to je cilj moga pisanja. Živeći u demokratskim

zemljama, iskusio sam da su moguća rješenja koja odgovaraju većini i koja nikoga ne ugrožavaju ili povređuju. Duboko sam uvjeren da se i u našoj Hrvatskoj može doći do optimalnog rješenja za vjeronauk. Do toga će se zacijelo lakše doći ako Nacionalni katehetski ured, koji bi se trebao ustanoviti, zaduži naše najsposobnije stručnjake da izrade plan u kome bi se detaljno obradilo pitanje predavanja vjeronauka u školi. I za vjeronauk u crkvenim prostorijama, za koji se toliko sada zalažu da tamo i ostane, potreban je također vjeronaučni program.

Poznavajući Crkvu i iznutra, uvjeren sam da bi, unatoč svim nespremnostima i nedostacima, uvođenje vjeronauka u školu pridonijelo ne samo kvaliteti vjeronaučne poruke nego i mogućnosti da se ona održava sustavno i studiozno na najširoj mogućoj razini. Donekle mi je poznato koliko bi vjerničke djece više bilo obuhvaćeno vjeronaučnom poukom kad bi se ona održavala u školi, a ne kao do sada samo u crkvenim prostorijama. Ne treba zanemariti ni materijalno pitanje. Ne vjerujem da će Crkva u našem narodu u doglednoj budućnosti moći osigurati uzdržavanje vjeroučitelja laika. A bez ikakve materijalne perspektive ne može se očekivati ni veći broj vjernika na teološkim institutima. Onomu tko prati crkvene statistike, poznato je da se broj svećenika i redovnica u našem narodu naglo smanjuje i da mnoge biskupije već sada nemaju dovoljno svećenika koji bi u svim župama redovito slavili nedjeljnu misu, bili na raspolaganju za sakramente i ispraćivali umiruće. O duhovnicima studenata, radničke mladeži, obitelji u teškoćama, bolesnika i nemoćnika te mnogih drugih još se ozbiljno ne može ni razmišljati. No, i kad bi bilo dovoljno svećenika i redovnica, i tada bih se zalagao za to da vjernici laici sudjeluju, što je više moguće, u katehizaciji. Moglo bi se još mnogo toga navesti u prilog vjeronauku u školi, no to su također „unutarcrkvena“ pitanja.

U svakom slučaju, zahvaljujem g. Galekoviću što se potrudio razmišljati o vjeronauku. Dao Bog da njegovo i moje pisanje pridonese boljem vjerskom odgoju, i ne samo vjerskom, u našem

narodu, hrvatskom i srpskom, židovskom i muslimanskom, i svakom dobre volje.

Mirko Mihalj

GK, broj 45 11. studenoga 1990.